

**EFEKTET E TATIMIT LINEAR DHE ATIJ PROGRESIV
NË RRITJEN EKONOMIKE NË KOSOVË – STUDIM
KRAHASUES** **2018**

UNIVERSITETI I PRISHTINËS
FAKULTETI EKONOMIK

Ass. MSc. Alban Elshani

**EFEKTET E TATIMIT LINEAR DHE ATIJ PROGRESIV
NË RRITJEN EKONOMIKE NË KOSOVË – STUDIM
KRAHASUES**

PUNIMI I DOKTORATËS

Prishtinë, 2018

UNIVERSITY OF PRISHTINA
FACULTY OF ECONOMICS

Ass. MSc. Alban Elshani

**THE EFFECTS OF THE FLAT AND THE PROGRESSIVE
TAX ON ECONOMIC GROWTH IN KOSOVO –
COMPARATIVE STUDY**

DOCTORAL THESIS

Prishtina, 2018

EFEKTET E TATIMIT LINEAR DHE ATIJ PROGRESIV
NË RRITJEN EKONOMIKE NË KOSOVË – STUDIM
KRAHASUES

2018

UNIVERSITETI I PRISHTINËS
FAKULTETI EKONOMIK

Ass. MSc. Alban Elshani

**EFEKTET E TATIMIT LINEAR DHE ATIJ PROGRESIV
NË RRITJEN EKONOMIKE NË KOSOVË – STUDIM
KRAHASUES**

PUNIMI I DOKTORATËS

Mentori:
Prof. Dr. Skender Ahmeti

Prishtinë, 2018

PËRMBLEDHJE

Qëllimi kryesor i temës së doktoratës është përcaktimi se cili lloj i tatimit duhet të aplikohet në Kosovë, tatimi linear ose ai progresiv. Në fund të punimit ne do të përcaktojmë se cili lloj i tatimit ka ndikim më të madh rritjen e Bruto Produktit Vendor.

Me anë të modelit ekonometrik do të tregojmë se a kanë ndikim në rritjen ekonomike: të hyrat tatimore, Tatimi në të Ardhurat Personale, Tatimi në të Ardhurat e Korporatave dhe Tatimi mbi Vlerën e Shtuar. Përveç këtyre llojeve të tatimeve, në studim janë marr edhe kontributet pensionale, tatimi në pronë, të hyrat tjera tatimore dhe të hyrat jotatimore.

Burimi kryesor i të hyrave buxhetore të një shteti është tatimi. Mbi 90% e të hyrave buxhetore janë si rezultat i mbledhjes së tatimeve. Tatim quajmë çdo pagesë të detyrueshme me ligj, pagesë e cila bëhet nga ana e personave fizik dhe juridik në llogari të shtetit. Tatimet janë praktikisht shtylla kryesore e funksionimit të shtetit. Lëvizja e normave tatimore ndikon në rritjen apo uljen e të hyrave buxhetore. Momentalisht në Kosovë kemi normat tatimore progresive sa i takon Tatimit në të Ardhurat Personale dhe normë lineare (të sheshtë) sa i takon Tatimit në të Ardhurat e Korporatave. Marr parasysh gjendjen aktuale në Kosovë ne duhet të bëjmë analiza të mirëfillta dhe duhet që në të njëjtën kohë të lëvizim normat tatimore, në mënyrë që t'i rrisim të hyrat buxhetore dhe të mos bëhet barrë për shtresën e popullsisë që të ardhurat mujore i kanë shumë të ulëta. Lind pyetja, a duhet të aplikohet tatimi progresiv apo linear, sa i takon tatimeve direkte?

Tema e doktoratës i merr në studim dy grupime të shteteve. Në grupin e parë hyjnë shtetet Evropiane që aplikojnë tatimin linear. Shtetet që janë marr në studim janë: Shqipëria, Bosnja dhe Hercegovina, Bullgaria, Estonia, Çekia, Hungaria, Lituania, Letonia, Sllovakia, Rumania, Serbia, Maqedonia, Rusia, Gjeorgjia dhe Ukraina. I vetmi shtet i cili aplikon tatimin linear dhe nuk është marr në studim është Mali i Zi, në mungesë të të dhënave për vitet 2002-2006. Arsyeja tjetër e mospërfshirjes së Malit të Zi ka qenë që të kemi një Panel të Balancuar fuqishëm (strongly balanced). Vitet që janë marr në studim janë nga viti 2002 deri në vitin 2015 (gjithsej 14 vite).

Viti 2002 ka qenë viti i parë i studimit, vit në të cilin ka filluar aplikimi i monedhës së përbashkët EURO. Numri total i observimeve në këtë grupim është: 15 shtete për 14 vite, gjithsej 210 observime. Ne jemi fokusuar në këta tregues: rritja e GDP-së, rritja e GDP-së për kokë banori, të hyrat totale, të hyrat tatimore, të hyrat nga Tatimi në të Ardhurat Personale dhe Tatimi në të Ardhurat e Korporatave, të hyrat nga Tatimi mbi Vlerën e Shtuar së bashku me të hyrat nga dogana dhe akciza, të hyrat tjera tatimore dhe të hyrat jotatimore.

Pas analizimit të të dhënave dhe përdorimit të modeleve ekonometrike, kemi ardhur në disa përfundime. Orientimi fillestar ka qenë analizimi i të dhënave në shtetet që aplikojnë tatimin linear. Në këto shtete ne kemi analizuar tatimet direkte (që përfshijnë Tatimin në të Ardhurat Personale dhe Tatimin në të Ardhurat e Korporatave) dhe tatimet indirekte (që përfshijnë Tatimin mbi Vlerën e Shtuar, doganën dhe akcizën). Në shtetet që aplikojnë tatimin linear, tatimet direkte dhe tatimet indirekte nuk kanë ndikim në rritjen ekonomike (nuk janë signifikante). Në këtë pjesë do të analizohet edhe struktura e tatimeve në GDP dhe në të hyra totale, mesatarja për çdo vit dhe mesatarja për çdo shtet.

Ndërsa në grupin e dytë hyjnë shtetet Evropiane që janë anëtare të OECD-së dhe që aplikojnë tatimin progresiv. Shtetet që janë marr në studim janë të gjitha shtetet Evropiane, anëtare të OECD-së dhe të cilat e aplikojnë këtë lloj të tatimit. Shtetet që janë marr në studim janë: Austria, Belgjika, Danimarka, Finlanda, Franca, Gjermania, Greqia, Islanda, Republika e Irlandës, Italia, Luksemburgu, Holanda, Norvegjia, Polonia, Portugalia, Spanja, Suedia, Zvicra, Britania e Madhe dhe Sllovenia. Modeli Panel është fuqishëm i balancuar (strongly balanced), duke marr parasysh se nuk na mungon asnjë e dhënë (për asnjë shtet, për asnjë vit). Studimi ka përfshirë gjithsej 13 vite, nga viti 2002 deri në vitin 2014. Viti 2002 ka qenë viti i parë i studimit, vit në të cilin ka filluar aplikimi i monedhës së përbashkët EURO. Numri total i observimeve në këtë grupim është: 20 shtete për 13 vite, gjithsej 260 observime. Në këtë grup të shteteve ka qenë shumë më e lehtë grumbullimi i të dhënave në krahasim me shtetet lineare, dhe për këtë fokusimi ynë ka qenë më i gjerë. Në shtetet që aplikojnë tatimin progresiv kanë dal rezultate mjaft interesante. Tatimi në të Ardhurat Personale ka ndikim negativ në rritjen ekonomike (është signifikant), ndërsa Tatimi në të Ardhurat e Korporatave dhe Tatimi mbi Vlerën e Shtuar kanë ndikim pozitiv në rritjen ekonomike dhe janë signifikante. Përveç këtyre tatimeve, në studim

janë marr edhe të hyrat nga dogana dhe akciza, kontributet pensionale, të hyrat tjera tatimore dhe të hyrat jotatimore. Të hyrat nga dogana dhe akciza si dhe të hyrat jotatimore kanë ndikim negativ në rritjen ekonomike, përderisa kontributet pensionale dhe të hyrat tjera tatimore nuk kanë ndonjë ndikim në rritjen ekonomike (nuk janë signifikante). Në këtë pjesë do të analizohet edhe struktura e tatimeve në GDP dhe në të hyra totale, mesatarja për çdo vit dhe mesatarja për çdo shtet.

Përveç dy rasteve të lartpërmendura, në hulumtim janë marr edhe të gjitha shtetet, ato që aplikojnë tatimin progresiv janë identifikuar me numrin D 1, ndërsa shtetet me aplikim linear janë shënuar me numrin D 0. Përmes DUMMY Variablave do të shikojmë se ku e kemi rritjen ekonomike më të madhe, tek shtetet që aplikojnë tatimin progresiv apo tek shtetet që aplikojnë tatimin linear. Studimi ka qenë shumë më i gjerë me gjithsej 456 observime në 35 shtete. Sipas rezultateve të fituara, shtetet që aplikojnë tatimin progresiv rriten më pak (kanë rritje ekonomike më të vogël) për 3.128% në krahasim me shtetet që aplikojnë tatimin linear. Shtetet që aplikojnë tatimin linear kanë një rritje më të madhe ekonomike sesa shtetet që aplikojnë tatimin progresiv.

Fjalët kyçe: *Bruto Produkti Vendor, Tatimi Linear, Tatimi Progresiv, Të hyrat totale, Të hyrat tatimore, Tatimi në të Ardhurat Personale, Tatimi në të Ardhurat e Korporatave, Tatimi në Vlerën e Shtuar, të hyrat tjera tatimore, të hyrat jotatimore.*

SUMMARY

The main purpose of the doctoral thesis is to determine which type of tax should be applied in Kosovo, linear or progressive taxation. At the end of the work, we will determine which type of tax has the greatest impact on the growth of Gross Domestic Product.

By means of the econometric model, we will show whether they have an impact on economic growth: tax revenues, Personal Income Tax, Corporate Income Tax and Value Added Tax. In addition to these types of taxes, the study also includes the pension contributions, property tax, other tax revenues and non-tax revenues.

The main source of government revenue is taxation. Over 90% of budget revenues are the result of a collection of taxes. Taxation refers to any compulsory payment by law. Taxes are the main pillars of state functioning. Movement of tax rates affects the increase or decrease in budget revenues. At present, there are progressive tax rates in Kosovo with regard to Personal Income Tax and a flat tax rate in Corporate Income Tax. Given the current state of affairs in Kosovo, we need to do a proper analysis and at the same time move tax rates in order to increase budget revenues and not become a burden to the layer population that have very low monthly incomes. The question is whether the progressive or linear tax should be applied to direct taxation?

The doctoral thesis takes two groups of states into the study. In the first group enter European countries applying linear taxation. The countries that have been studied are Albania, Bosnia and Herzegovina, Bulgaria, Estonia, Czech Republic, Hungary, Lithuania, Latvia, Slovakia, Romania, Serbia, Macedonia, Russia, Georgia and Ukraine. The only country that applies linear taxation and is not taken into consideration is Montenegro, in the absence of data for the years 2002-2006. The other reason for not including Montenegro was to have a strongly balanced Balanced Panel. The years that have been taken into consideration are from 2002 to 2015 (total 14 years). The year 2002 was the first year of study, the year in which the application of the common euro currency began. The total number of observations in this group is 15 states for 14 years, total 210 observations. We have focused on these indicators: GDP growth, GDP growth per capita, total revenues, tax revenues, Revenues from Personal Income Tax and Corporate

Income Tax, Revenue from Taxes on Value Added along with Customs and Excise Revenues, Other Taxes and Non-Tax Revenues.

After analyzing data and using econometric models, we have come to some conclusions. Initial orientation was the analysis of data in countries applying linear taxation. In these countries, we have analyzed direct taxes (which include Personal Income Tax and Corporate Income Tax) and indirect taxes (which include Value Added Tax, customs, and excise tax). In countries applying the linear tax, direct taxes and indirect taxes have no impact on economic growth (they are not significant). In this section will be analyzed the structure of taxes in GDP and in total revenues, the average for each year and average for each country.

While, the second group includes European countries that are members of the OECD and apply progressive taxation. The countries that are involved in the study are all European countries, members of the OECD and which apply this type of tax. The countries that are surveyed are Austria, Belgium, Denmark, Finland, France, Germany, Greece, Iceland, Republic of Ireland, Italy, Luxembourg, Netherlands, Norway, Poland, Portugal, Spain, Sweden, Switzerland, Slovenia and United Kingdom. The Panel model is strongly balanced, given that we do not miss any data (for any country, for any year). The study has included a total of 13 years, from 2002 to 2014. The year 2002 was the first year of study, the year in which the application of the common currency EURO began. The total number of observations in this grouping is 20 states for 13 years, a total of 260 observations. In this group of countries, it has been a lot easier to collect data compared to linear states, and for this reason, our focus has been wider. In countries that apply the progressive tax, interesting results have emerged. Personal Income Tax has a negative impact on economic growth, while Corporate Income Tax and Value Added Tax have a positive impact on economic growth and are significant. In addition to these taxes, income from customs and excise taxes, pension contributions, other tax revenues and non-tax revenues were also taken into consideration. Customs and excise incomes, as well as non-tax revenues, have a negative impact on economic growth, while pension contributions and other tax revenues do not have any impact on economic growth. In this section will be analyzed the structure of taxes in GDP and in total revenues, the average for each year and average for each country.

In addition to the two above-mentioned cases, all countries have been included in the research, those applying the progressive tax are identified by the number D1, while the linear application countries are marked with the number D0. Through DUMMY Variables we will see where the growth economies, to countries applying progressive taxation or to countries applying linear taxation. The study has been much wider with a total of 456 observations in 35 countries. According to the results obtained, the countries that apply the progressive tax increase less (have lower economic growth) by 3.128% compared to the countries applying the linear tax. States applying linear tax have a greater economic growth than those applying progressive taxation.

Keywords: *Gross Domestic Product, Linear Taxation, Progressive Taxation, Total revenue, Tax revenue, Personal Income Tax, Corporate Income Tax, Value Added Tax, other tax revenue, nontax revenue.*